

[Fraenkel.]

Fremskridt i Hedejordens Opdyrkningsmetoder. Man er naaet til Klarhed. Man kan paa fuldkommen rationelt Grundlag hæve den Reserve af produktiv Kraft, Landet raader over paa dette Felt, og *man kan faa den til at arbejde med fuld Kraft* — det beder jeg Dem lægge Mærke til, det er nemlig af særlig Betydning. Thi Hedens Opdyrkning kan ikke vurderes ved en ligefrem Angivelse af det Areal af Hedejord, der hidtil er bragt under Kultur af en eller anden Slags, end ikke efter, hvad der er anvendt til Agerdyrkning, for den dyrkede Agerjord er som oftest yderst fattig, fordi man ikke har anvendt den rigtige Jordbearbejdningsmetode, Afrøderne slaar ofte fejl, navnlig i Somre med en længere Tørkeperiode. Plantagerne lykkes i Regelen nu, efter at man har lært at indblande Bjergfyrrer i Rødgranerne eller ogsaa har anlagt dem som rene Bjergfyrrer eller Hvidgransplantager, men ofte viser disse dog ogsaa ringe Vækst og bliver ikke til virkelig Skov, og Hedeagerbruget giver ofte blot for de første Aar efter Opplojningen et nogenlunde taaleligt Udbytte, senere forringes Jorden, idet Lyngskjolden fortæres, og det gamle Sand bliver den dominerende Jordbestanddel. Saadant Agerbrug nedlægges saa ofte, og Arealerne springer igen i Lyng, eller de beplantes, men sjældent med godt Resultat paa en saadan Bund. Men ind imellem findes der Oaser af veldyrkede Gaarde og af frodige Plantager. Det er netop, hvor man har pløjet dybere end blot ovenpaa Alen, og hvor man har anvendt tilstrækkelig kraftig Mergling.

Man ser altsaa, at det at opdyrke Heden kan betyde noget meget forskelligt i nationaløkonomisk Forstand, og under alle Omstændigheder ligger der endnu 1 000—1 500 km² uopdyrket og ubeplantet Hede i Nørrejylland og et betydeligt Areal ogsaa i Sønderjylland. Det beror som allerede nævnt ikke paa manglende Interesse hos Befolkningen, men paa, at Befolkningen i Almindelighed mangler Kapital til at sætte de nødvendige Grundforbedringer i Gang, og at den mangler de dertil nødvendige Redskaber.

Det praktisk saa vigtige Problem at give Hedejorden den rigtige mekaniske Bearbejdning er imidlertid nu heldigt løst gennem Dr. Hasselbalchs Opdyrkningsforsøg idet han har fundet Redskaber, der paa en Gang kan pløje Alen op og blande den med Lyngskjolden, og andre, der kan blande begge disse Lag endnu inderligere indbyrdes og med den paaførte Mergel. Men saadanne Redskaber har jo den lille Hedebonde selv sagt ikke Raad til at anskaffe. Dette Ar-

bejde maa altsaa udføres enten af Entreprenører eller af Selskaber, der kan anskaffe disse Redskaber, og det fordyrer det naturligvis, og Arbejdet undrages Hedebonden selv.

Men for øvrigt er det heller ikke gjort med at have de rigtige Redskaber til Raadighed. Heden er nemlig ikke saa ensartet, som den ser ud til. Jordbundens Tilstand veksler ofte fra Sted til Sted og fra Stykke til Stykke. Derfor maa der forud for ethvert Opdyrkningsarbejde gaa en virkelig sagkyndig Bedømmelse af Hedejordens Beskaffenhed, og Bearbejdningen maa lægges til Rette derefter. Forsømmes det, kan der ofte begaaes skæbnsvangre Fejlgreb, der naturligvis vil skade den hele Sag.

Men alt i alt har man nu Midler til at sætte et saadant rationelt Hedeopdyrkningsarbejde i Gang, og har vi det, har vi ikke Raad til at lade være med det eller opsætte det. Der bør anlægges omfattende praktiske Forsøg, hvor gamle Metoder sammenlignes med nye under videnskabelig Kontrol.

Prof. Weis har desuden gjort mig opmærksom paa, at der endnu indenfor Hedesagen findes mange uløste videnskabelige Problemer. Han arbejder paa disse med sine Medarbejdere i Laboratoriet og vil snart kunne offentliggøre nogle interessante Enkeltheder. Men Opgaverne er saa store, at de overstiger de Kræfter og Midler, han raader over. I sin videnskabelige Forskning tager han først og fremmest Sigte paa rent praktiske Opgaver. Hvad han hidindtil har fundet — ogsaa det har jeg overbevist mig om — prises i høje Toner af den praktiske Sagkundskab. Men Prof. Weis er nu 60 Aar, og det kan jo ikke nytte, man venter, indtil han dør eller er senil, før man giver ham de nødvendige Midler til at arbejde med, thi det er nu, det skal være, ogsaa fordi Tiden kræver det netop nu.

Midlerne, der maa stilles til Raadighed, maa række langt ud over de 4 000 Kr., her er Tale om. Hvad der maa forlanges af den højtærede Landbrugsminister, er et af to. Enten maa den højtærede Landbrugsminister skaffe kompetente Mænd, som med Navns Underskrift i fuldt Dagslys erklærer, at de ikke tillægger Prof. Weis' Undersøgelser paa dette Omraade praktisk Betydning, og jeg tror neppe, Ministeren vil kunne skaffe saadanne, eller ogsaa maa den højtærede Minister gaa energisk ind for den nødvendige Statsstøtte til dette Arbejde, saaledes at det bliver udført, og ikke opsættes, efter de udvidede Planer, Professor Weis har fremsat. Saa meget mere maa det undre mig, at denne ubetydelige Bevilling nu for